

Patientskadeanmälningar och avgjorda fall 1.1–30.6.2019

Trygghet för patienter och vårdpersonal

Vi handhar centraliserat ersättningarna för patientskador i Finland.
Vi arbetar för patienternas och vårdpersonalens trygghet och tar fram nyttig information till stöd för utvecklingen av försäkringssystemet och patientsäkerhetsarbetet.

16.8.2019

Kontakt

Patientförsäkringscentralen
00084 PATIENTFÖRSÄKRINGSCENTRALEN
tfn 040 450 4700/kommunikation

Vid användning av material ska källan anges.

Förord

Man anser överlag att hälso- och sjukvården är säker i Finland. Hälso- och sjukvården är en verksamhet som är noggrant reglerad i lag och olika myndigheter styr, övervakar och utvecklar hälso- och sjukvårdsverksamheten enligt de uppgifter och den uppgiftsfördelning som föreskrivs för dem i olika lagar. Även patientens ställning och rättigheter har säkerställts med olika bestämmelser på lagnivå. Var och en har rätt till tillräcklig och ändamålsenlig vård av god kvalitet.

Enligt [statistik](#) från Institutet för hälsa och välfärd (THL) utförs årligen nästan nio miljoner hälso- och sjukvårdsåtgärder i Finland. Antalet besök vid primärvårdens mottagningar är 40 miljoner och inom den specialiserade sjukvården vårdas cirka två miljoner patienter. Även om vårt hälso- och sjukvårdssystem är högklassigt är det uppenbart att patientens förväntningar inte uppfylls vid varje mottagningsbesök och att vården inte alltid leder till önskat slutresultat. Rätt diagnos kan inte alltid fastställas genast och i samband med vårdåtgärder kan fel, skador eller tillbud uppkomma.

Alla hälso- och sjukvårdsåtgärder är förknippade med risker, och alla kan begå fel – även de mest kompetenta yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården. Om ett fel uppkommer är det väsentliga att utreda orsakerna till det som har skett. Det är viktigt att man öppet diskuterar händelsen utan skuldbeläggning. Då vågar man rapportera om fel, ta lärdom av misstag och i fortsättningen undvika motsvarande situationer. Ett effektivt sätt att förbättra patientsäkerheten är att främja en öppen och diskuterande atmosfär samt en kultur där man lär sig av felen på arbetsplatserna inom hälso- och sjukvården.

Patientförsäkringscentralen (PFC) behandlar alla patientskadearmätningar om hälso- och sjukvård som har getts i Finland. Utifrån det skadematerial som samlats in de senaste årtiondena har PFC en stor mängd information om vilka typer av skadehändelser inom hälso- och sjukvården som leder till en skadeanmälan och vilka typer av ersättningsgilla patientskador som inträffar inom hälso- och sjukvården. Patientskadefallen bör också behandlas systematiskt inom hälso- och sjukvården och personalen bör lära sig av skadorna. PFC tillhandahåller till exempel för sjukvårdsdistrikten detaljerade uppgifter om skador som har inträffat på deras områden som stöd för kvalitets- och patientsäkerhetsarbetet inom hälso- och sjukvården. PFC:s omfattande skadematerial får även användas av forskare i kvalitets- och patientsäkerhetsfrämjande syften.

Denna delårsrapport innehåller en sammanfattning av den aktuella statistiken över skadeutvecklingen under innevarande år. Rapporten innehåller också för första gången statistik över ersatta patientskador som har inträffat i samband med operationsåtgärder åren 2014–2016 i relation till antalet åtgärder som har statistikförts av THL. Vi hoppas att dessa uppgifter gör det lättare att identifiera utvecklingsobjekt inom olika operationsåtgärder.

Vårt mål är att kunna erbjuda nyttig information till stöd för patientsäkerhetsarbetet. Vårt arbete för att utveckla statistikföringen och rapporteringen av patientskador fortsätter och vi tar gärna emot utvecklingsidéer.

Helsingfors augusti 2019

Minna Plit-Turunen
Enhetsdirektör

Innehåll

1	Kort om början av året 2019	4
2	Anmälda patientskador	5
3	Avgjorda fall och ersättningsgilla patientskador	6
4	De vanligaste operationsåtgärderna vid ersättningsgilla patientskador som inträffat 2014–2016 i relation till utförda åtgärder	8
5	Utbetalda ersättningar från patientförsäkringen	9

Så här tolkar du siffrorna i rapporten

Anmälda patientskador

- En skadeanmälan kan gälla flera olika vårdenheter. Av försäkringstekniska orsaker registreras dessa vårdenhetsvis som olika skadeanmälningar. En skadeanmälan riktas till i genomsnitt 1,3 vårdenheter.
- Ibland upptäcker man först i samband med handläggningen av skadeärendet att ärendet bör undersökas mer omfattande än vad som anges i anmälan. Därför kan antalet anmälda fall öka när handläggningen framskrider, och nya fall kan även registreras för tidigare skadeår. Till exempel vid sammanställningen av denna delårsrapport för 2018 var antalet registrerade skadeanmälningar 8 646, medan antalet i årsrapporten för 2018 var 8 522.

Avgjorda fall och ersättningsgilla patientskador

- Ersättning från patientförsäkringen kan sökas inom tre år från det att den skadelidande fick kännedom om skadan. Därmed kan alltså en skada som har avgjorts 2019 ha inträffat flera år tidigare. Av de fall som avgjordes fram till utgången av juni 2019 hade största delen anmälts 2018 och endast knappt en tredjedel under innevarande år.
- Om den skadepatient som patienten anmäler gäller två olika vårdenheter och en patientskada konstateras ha skett endast på det ena stället, statistikförs ärendet som både ett fall som har fått avslag och ett som har fått ersättning.

Årsrapport och delårsrapport

- Vi publicerar en årsrapport om föregående års statistik i mars varje år samt aktuell statistisk information om skadeutvecklingen innevarande år under sommaren.
- Skadestatistiken bygger på fall som har anmälts, registrerats och avgjorts under granskningsperioden. Eftersom statistikuppgifterna kompletteras under handläggningen av ersättningar, kan det finnas små avvikelser statistiken jämfört med siffrorna i tidigare årsrapporter.

1 Kort om början av året 2019

Fram till utgången av juni lämnade 3 822 personer in skadeanmälningar. Utifrån anmälningarna registrerades 4 959 nya fall. Under årets första sex månader gavs sammanlagt 4 822 avgöranden om huruvida en anmäld skada är ersättningsgill till sammanlagt 3 810 olika personer. Av dessa bedömdes 1 106 fall (23 %) som ersättningsgilla skador. Ett positivt avgörande gällande minst en vårdenhet gavs till 27,3 procent av de sökande dvs. till sammanlagt 1 039 olika ersättningsökanden. Sammanlagt betalades 20,2 miljoner euro ut i ersättningar, inklusive administrativa kostnader för ersättningsverksamheten.

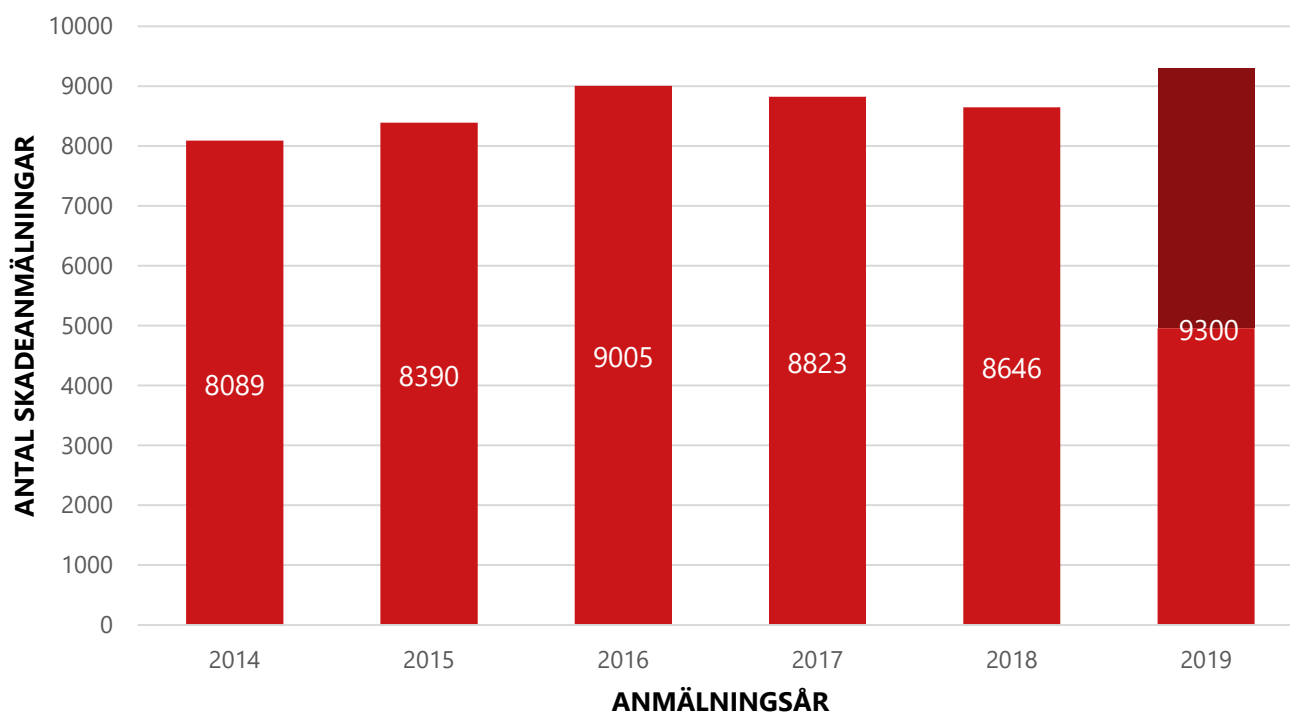
2 Anmälda patientskador

Från början av innevarande årtionde till 2016 ökade antalet skadeanmälningar med över 20 procent. Den stigande trenden bröts åren 2017 och 2018 då antalet mottagna skadeanmälningar var något lägre än för rekordåret 2016. År 2018 lämnades sammanlagt 8 646 skadeanmälningar.

Under innevarande år har åter något fler skadeanmälningar tagits emot än tidigare. Fram till utgången av juni togs 4 959 nya skadeanmälningar emot, vilket är 680 fler än under motsvarande period 2018 (4 279). Förändringarna i antalet anmälningar är dock måttfulla. Mängden anmälningar per år påverkas bland annat av allmänna diskussioner om hälso- och sjukvården och dess säkerhet samt enskilda fall av vårdfel eller patientskador som tas upp i medierna, vilket ökar ersättningssökandes medvetenhet om skadefall och patientförsäkringssystemet. I takt med att åtgärderna och vårdkontaktarna inom hälso- och sjukvården ökar kan också det absoluta antalet negativa händelser och skadehändelser öka. De mångsidiga åtgärder som utförs inom hälso- och sjukvården för att förbättra kvaliteten och patientsäkerheten minskar å sin sida antalet negativa händelser och skadehändelser samt antalet skadeanmälningar.

När man granskar statistiken bör man komma ihåg att en skadeanmälan i regel ska göras inom tre år från det att patienten fått kännedom om skadan. Därför gäller de anmälningar som har tagits emot inte alltid vård som har getts samma år, vilket innebär att de förändringar som har skett inom hälso- och sjukvården framkommer med fördröjning i statistiken.

MOTTAGNA PATIENTSKADEANMÄLNINGAR 2014–2019

■ MOTTAGNA SKADEANMÄLNINGAR ■ BERÄKNING AV SKADEANMÄLNINGAR SOM TAS EMOT FRAM TILL SLUTET AV 2019

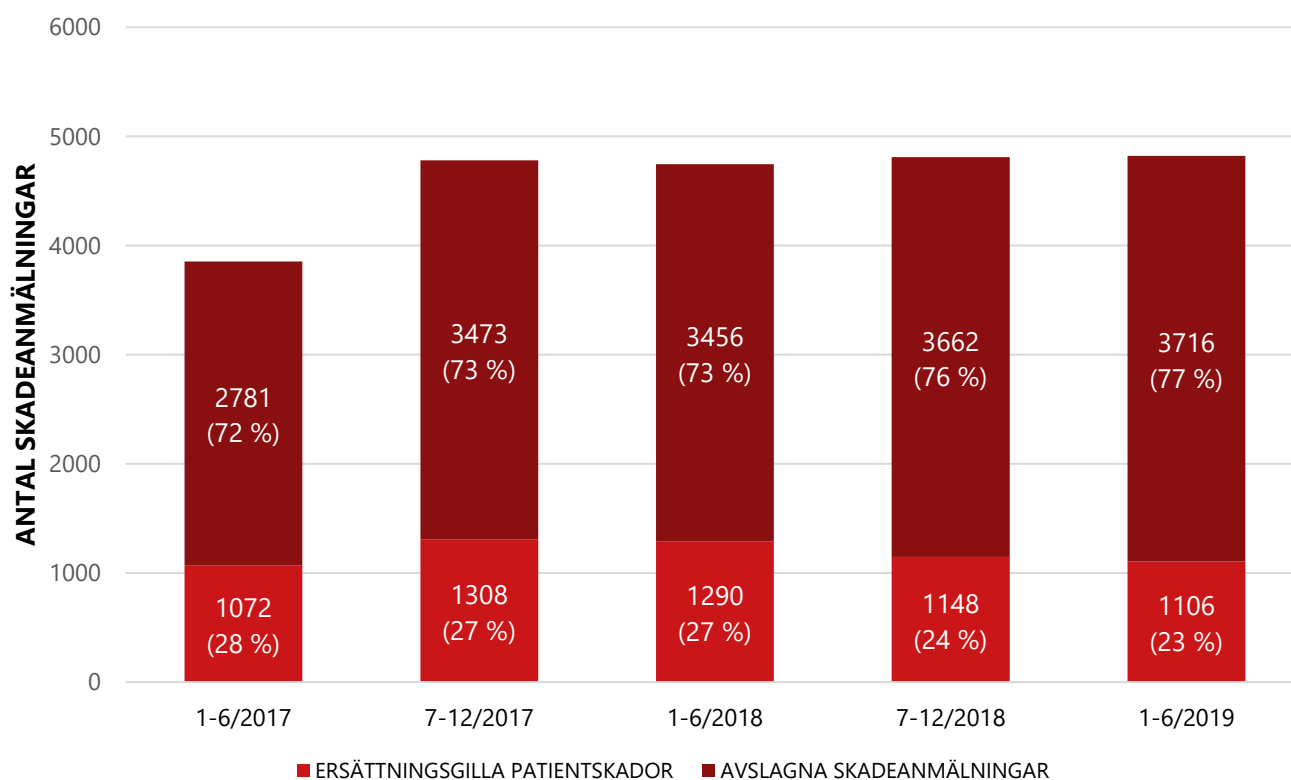
3 Avgjorda fall och ersättningsgilla patientskador

Under perioden 1.1–30.6.2019 avgjordes 4 822 anmälda fall vilket är ungefär lika mycket som det antal nya skadeanmälningar som togs emot. Av de fall som avgjordes bedömdes 1 106, dvs. 23 procent, vara ersättningsgilla. Dessutom bedömdes 1,2 procent av fallen uppfylla kraven för ersättning, men den skada som hade orsakats var så obetydlig att ingen ersättning betalades ut.

Den överlägset största delen (93 % under granskningsperioden) av de ersättningsgilla skadorna klassificeras som behandlingsskador. För dem är ersättningsgrunden att en erfaren yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården hade kunnat förfara på ett annat sätt och att skadan därmed skulle ha kunnat undvikas. Näst vanligast är infektionsskador (4 % under granskningsperioden).

Den vanligaste motiveringen till negativa beslut var att den skadliga följden inte hade kunnat undvikas genom ett annat förfarande eller att infektionen var av sådant slag att patienten kunde tolerera den som en medicinskt motiverad risk i samband med vården och behandlingen.

AVGJORDA PATIENTSKADEANMÄLNINGAR 2017–2019

AVGJORDA PATIENTSKADEANMÄLNINGAR 2017-2019

ERSÄTTNINGSBESLUT	AVGÖRANDEÅR			
	2017	2018	1-6/2018	1-6/2019
ERSÄTTNINGSGILLA PATIENTSKADOR				
- BEHANDLINGSSKADOR	2168	2248	1195	1029
- MATERIALSKADOR	13	16	6	12
- INFEKTIONSSKADOR	155	132	69	44
- OLYCKSFALLSSKADOR	24	28	13	10
- SKADOR VID DISTRIBUTION AV LÄKEMEDEL	5	6	4	1
- OSKÄLIGA SKADOR	15	8	3	10
* TOTALT	2 380	2 438	1 290	1 106
OBETYDLIGA PATIENTSKADOR	89	117	59	59
EJ PATIENTSKADOR				
- OUNDVIKLIGA ELLER TOLERABLA SKADOR	2319	2615	1275	1262
- ANNAT MOTIV FÖR AVSLAG	3846	4386	2122	2395
* TOTALT	6 165	7 001	3 397	3 657
* TOTALT	8 634	9 556	4 746	4 822
AVGJORDA SKADEANMÄLNINGAR				
- ERSÄTTNINGSGILLA PATIENTSKADOR	27,6 %	25,5 %	27,2 %	22,9 %
- OBETYDLIGA PATIENTSKADOR	1,0 %	1,2 %	1,2 %	1,2 %
- EJ PATIENTSKADOR	71,4 %	73,3 %	71,6 %	75,8 %
* TOTALT	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
ERSÄTTNINGSGILLA PATIENTSKADOR				
- BEHANDLINGSSKADOR	91,1 %	92,2 %	92,6 %	93,0 %
- INFEKTIONSSKADOR	6,5 %	5,4 %	5,3 %	4,0 %
- OLYCKSFALLSSKADOR	1,0 %	1,1 %	1,0 %	0,9 %
- ÖVRIGA SKADOR	1,4 %	1,2 %	1,0 %	2,1 %
* TOTALT	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
EJ PATIENTSKADOR				
- OUNDVIKLIGA ELLER TOLERABLA SKADOR	37,6 %	37,4 %	37,5 %	34,5 %
- ANNAT MOTIV FÖR AVSLAG	62,4 %	62,6 %	62,5 %	65,5 %
* TOTALT	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

4 De vanligaste operationsåtgärderna vid ersättningsgilla patientskador som inträffat 2014–2016 i relation till utförda åtgärder

ÅTGÄRD	PATIENTSKADOR	ÅTGÄRDE (THL)	PATIENTSKADOR/ÅTGÄRDER (THL)
1. NFB PROTETISKA ARTROPLASTIKER PÅ HÖFTLEDEN	261	37 116	0,70 %
2. ABC DEKOMPRESSION AV RYGGMÄRG OCH NERVROTTER VID DEGENERATIVA FÖRÄNDRINGAR I RYGGGRADEN	149	27 162	0,55 %
3. NGB APPLIKATION AV KNÄPROTESER	146	33 057	0,44 %
4. NHG ARTROLASTIKER / ARTRODESER I VRISTEN OCH FOTEN	116	18 650	0,62 %
5. NAG STELOPERATIONER AV RYGGGRADEN O.DYL.	109	12 797	0,85 %
6. EBB KIRURGISK REKONSTRUKTION ELLER ERSÄTTANDE AV TÄNDER	76	-	-*)
7. LCD TOTALA HYSTEREKTOMIER	72	14 530	0,50 %
8. EBA AVLÄGSNANDE AV TAND ELLER DEL AV TAND	68	-	-*)
9. NGE OPERATIONER PÅ KNÄLEDENS LEDBAND / LEDKAPSEL	61	12 380	0,49 %
10. CJE EXTRAKAPSULÄR KATARAKTOOPERATION MED FAKOEMULSIFIKATION	56	132 066	0,04 %
ANDELEN AV DE 10 ALLMÄNNASTE ÅTGÄRDERNA	36 %		
11. NCJ FRAKTURKIRURGI PÅ UNDERARMEN	54	11 936	0,45 %
12. NHJ FRAKTURKIRURGI PÅ VRISTEN OCH FOTEN	54	13 852	0,39 %
13. JKA OPERATIONER PÅ GALLBLÅSAN	53	27 049	0,20 %
14. JFB RESEKTION AV TUNNTARM OCH KOLON	52	14 505	0,36 %
15. ACC OPERATIONER PÅ PERIFERA NERVER P.G.A. FUNKTIONELLA RUBBNINGAR	51	36 119	0,14 %
16. LAF SALPINGO-OOFOREKTOMIER	49	13 271	0,37 %
17. NHK SKELETTOPERATIONER PÅ MELLANFOT / TÅR (EXKL FRAKTURKIRURGI)	48	10 879	0,44 %
18. NBJ FRAKTURKIRURGI PÅ SKULDRA / ÖVERARM	42	7 930	0,53 %
19. NFJ FRAKTURKIRURGI PÅ FEMUR	41	14 580	0,28 %
20. JAB OPERATIONER FÖR LJUMSKBRÄCK	38	35 071	0,11 %
ANDELEN AV DE 20 ALLMÄNNASTE ÅTGÄRDERNA	52 %		
21. NGJ FRAKTURKIRURGI PÅ PATELLA ELLER UNDERBEN	38	7 898	0,48 %
22. BAA OPERATIONER PÅ SKÖLDKÖRTELN	36	7 586	0,47 %
23. UJF JEJUNOSKOPI/ILEOSKOPI OCH KOLONOSKOPI	35	-	-*)
24. NDJ FRAKTURKIRURGI I HANDLEN OCH HANDEN	31	10 423	0,30 %
25. JAD OPERATIONER FÖR ÄRRBRÄCK	29	-	-*)
26. NHL OPERATIONER PÅ MUSKLER/SENER I FOTLEDEN OCH FOTEN	29	9 486	0,31 %
27. NFC REOPERATIONER PÅ HÖFTLEDSPROTESER	28	5 783	0,48 %
28. JEA APPENDEKTOMI	27	23 374	0,12 %
29. NDE OPERATIONER PÅ LEDKAPSLAR/LEDBAND I HANDLEN ELLER HANDEN	26	-	-*)
30. JAH EXPLORATIVA LAPAROTOMIER OCH DIAGNOSTISKA LAPAROSKOPIER	25	15 823	0,16 %
ANDELEN AV DE 30 ALLMÄNNASTE ÅTGÄRDERNA	61 %		

*) I antalet åtgärder saknas helt eller delvis uppgifter från den privata hälso- och sjukvården, och därför är det inte möjligt att ange antalet patientskador i relation till antalet utförda åtgärder.

Med tanke på patientsäkerheten är det i stället för att granska det absoluta antalet ersatta patientskador viktigare att granska hur många ersättningsgilla patientskador som inträffar i relation till antalet utförda åtgärder. I denna delårsrapport publicerar vi för första gången antalet åtgärder i relation till statistikuppgifter om hur ofta ersättningsgilla patientskador inträffar i samband med olika åtgärder. Antalet åtgärder har samlats i THL:s nationella vårdanmälningssystem för social- och hälsovården, HILMO. När man granskar statistiken bör man beakta att patientskadeanmälningar sannolikt inte görs om alla händelser som kunde uppfylla kriterierna för en ersättningsgill skada. Till exempel hur allvarlig den skada som har uppkommit är och hur skadan påverkar den skadelidandes funktionsförmåga, kan inverka på hur aktivt skador i samband med olika åtgärder anmäls.

Granskningsåren har valts så att uppgifterna så långt som möjligt är valida: att skadeanmälan för de patientskador som har inträffat under skadeåret redan har hunnit göras och att fallen redan har avgjorts. Det är dock möjligt att patientskador som har inträffat under granskningsåret även anmäls och avgörs senare, vilket kan medföra förändringar i statistiken. Granskningen innefattar 30 operationsåtgärder där det numerärt sett inträffar flest patientskador. Det har inte varit möjligt att relatera alla åtgärder till antalet utförda åtgärder, eftersom en del av THL:s uppgifter inte innehåller heltäckande information om åtgärder som har utförts inom den privata sektorn. Det är möjligt att vissa sällsynta åtgärder där ersättningsgilla patientskador inträffar relativt sett oftare trots att antalet skador är lågt lämnats utanför granskningen.

Ledprotesoperationer i höftled och knä samt friläggning av ryggmärg och nervrötter har från år till år toppat statistiken över de vanligaste operationsåtgärderna vid ersättningsgilla patientskador. Det utförs ett stort antal av dessa åtgärder årligen och därför inträffar ett större antal ersättningsgilla skador bland dessa jämfört med operationsåtgärder som utförs mer sällan. Trots det stora antalet är risken för att en ersättningsgill patientskada ska inträffa vid dessa åtgärder relativt liten och ligger på samma nivå som för andra vanliga åtgärdsgrupper: under en procent.

5 Utbetalda ersättningar från patientförsäkringen

De ersättningar som betalas ut från patientförsäkringen fastställs enligt bestämmelserna i patientskadelagen (585/1986) och skadeståndslagen (412/1974). Vid bedömningen av ersättningarna beaktas även patientskadenämndens beslutspraxis och i tillämpliga delar följs trafikskadenämndens normer och instruktioner.

Under det första halvåret var ersättning för inkomstförlust det största enskilda ersättningsslaget med en andel på över en tredjedel. Det andra ersättningslaget med en andel på knappt en tredjedel utgjordes av så kallade ersättningar för immateriella skador, dvs. tillfälliga eller bestående men, samt ersättningar för kosmetiska men. Den återstående tredjedelen av utbetalade ersättningar omfattade sjukvårdskostnader och andra kostnader. Sammanlagt utbetalades under perioden 1.1–30.6.2019 ersättningar för patientskador som inträffat under olika år till ett belopp av cirka 20,2 miljoner euro, inklusive förvaltningskostnaderna för ersättningsverksamheten.

UTBETALDA ERSÄTTNINGAR FRÅN PATIENTFÖRSÄKRINGEN ENLIGT ERSÄTTNINGSSLAG 2019

